

D·N
29/4 1947

Italiensk politik

Den partipolitiska och parlamentariska situationen i Italien företer stora likheter med Frankrike. De tre stora partierna, katolikerna, socialisterna (sedan några månader uppdelade på två riktningar) och kommunisterna, har tillsammans omkring åttio procent av rösterna och mandaten. Återstoden tillkommer huvudsakligen småpartier av liberal och konservativ färg, rester av de politiska rörelser som före fascismen ägde majoriteten; åtminstone ett parti (qualunque) misstänkes för fascistiska tendenser. Till skillnad från Frankrike har det social-liberalt präglade katolska partiet avgjort starkare ställning än sina medtävlare; det representerar nära fyrtio procent av folket, medan socialister och kommunister vardera har bakom sig omkring tjugoprocent av väljarna.

De tre stora partierna samverkar i regeringen, men det är här snarare fråga om en ömsesidig bevakningstjänst än om en verklig koalition. Maktpolitiska strävanden på lång sikt, icke dagens politiska problem, trycker sin prägel på italiensk politik. Väsentligen beror detta, här som i en rad andra länder, på det kommunistiska partiets ställning och inriktning. Kommunisterna deklarerar sin anslutning till demokratin och sitt avståndstagande från diktaturen, men samtidigt betecknar de den ryska diktaturen som världens mest fulländade demokrati. Komna till makten skulle de, därpå tvivlar knappast ens deras socialistiska allierade, etablera en

auktoritär regim efter ryskt mönster. Det parlamentariska systemet upprätthålles alltså genom samverkan med ett parti som antas verka för parlamentarismens undergrävande.

Varpå beror detta? Varför samarbetar partier på vilkas demokratiska sinnelag man icke kan tvivla med diktaturpartiet till vänster? Den mest påtagliga och kanske mest väsentliga orsaken är att man här, liksom i Frankrike, inte anser sig kunna regera mot kommunisterna, därför att dessa behärskar fackföreningarna. Så gott som genomgående har kommunisterna majoritet i dessa; minoriteten (25—40 procent) utgörs till större delen av socialister, till en mindre del av anhängare av det katolska partiet. En regering som saknar kommunistiskt stöd riskerar strejker, sabotage och oroligheter i en omfattning som kan lamslå det återuppbyggnadsarbete vid sidan av politiken vilket är förutsättningen för en mera stabil politisk situation. Härtill kommer att socialisterna genom att alliera sig enbart åt höger löper fara att förlora sitt redan starkt försvagade fäste inom arbetarklassen. Och på katolskt håll är man rädd för att en brytning med de båda radikala partierna skulle leda till en så hård och allmän inrikespolitisk konflikt att antingen en ny fascism eller, troligare, en av socialismen förstärkt kommunism tar hem spelet. Förhoppningar hyses också både bland katoliker och socialister på en successiv sinnesändring inom kommunismen; man räknar på att kommunisterna skall bli verkliga demokrater, om deras maktbegär till en del tillfredsställes inom den härskande regimens ram och om de under en längre tid får vänja sig vid att arbeta med folkstyrelsens metoder. Allt detta har den underliga konsekvensen att katoliker och kommunister sitter i samma regering samtidigt som de ursinnigt bekämpar varandra i den offentliga agitationen. På vissa punkter underlättas samverkan av att kommunismen i så hög grad bestämmes av taktiska hänsyn. Senast kom detta till uttryck i att kommunisterna jämte katolikerna — mot socialisternas röster — genomdrev att det av fascismen avslutade fördraget med Vatikanen upptogs i den nya författningen.

Lägets osäkerhet och svårighet beror icke blott på inrikespolitiska faktorer. I ett Italien som vore helt oberoende av andra stater skulle faran från kommunistiskt håll vara relativt ringa; ingen väntar sig att kommunismen skall erövra majoriteten vid ett fritt val. I ett Italien åter som utrikespolitiskt sett vore

helt hänvisat till den europeiska kontinenten skulle faran för ett kommunistiskt maktövertagande bli överhängande. Kommunismen, som genom sin hållning i Triestefrågan visat sin undfallenhet mot Ryssland, kunde väntas med rysk hjälp upprätta en totalitär regim, inför vilken massan av det italienska folket sannolikt skulle böja sig lika beredvilligt som för tjugufem år sedan inför fascismen. Ytterst är därför den italienska demokratin beroende av de anglosachsiska stormakternas potentiella stöd. En utveckling till kommunistisk diktatur skulle trots detta kunna tänkas, om det kommunistiska partiet blir det starkaste och av detta skäl skulle erhålla nyckelposterna i en samlingsregering. Men en sådan regeringsbildning skulle åtminstone för det katolska partiet innebära en osannolik självuppgivelse.

Den koncentration på möjligheter att taktiskt utnyttja situationen som av dessa skäl inom alla partier gör sig starkt gällande hindrar ingrepp till lösning av dagens svårigheter. Priset fortsätter, de arbetslösa räknas i miljoner samtidigt som arbete mer än någonsin är nödvändigt, nöd råder inom väldiga folkgrupper. I centrala frågor visar det sig omöjligt att nå fram till acceptabla kompromisser; vart och ett av de stora partierna kan skjuta ansvaret på de andra i sina försök att bygga upp goda positioner för framtida val. Faran ligger i att en förlängning och skärpning av krisen skall leda till en ännu hårdare maktkamp, i sin tur utmynnande i en diktatur. Förhoppningarna knys till det återuppbyggnadsarbete som trots allt fortgår, till möjligheten av att en småningom inträdande ekonomisk förbättring skall dämpa de politiska lidelserna och åstadkomma den samling mot centern som kan säkerställa demokratin.